

Till Farsta stadsdelsnämnd

Ansökan till Länsstyrelsen om stimulansbidrag till stärkt vårdkedja för personer med tungt missbruk

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden ger förvaltningen i uppdrag att hos Länsstyrelsen ansöka om stimulansbidrag till boendeprojektet Farstasteget.

Gillis Hammar
stadsdelsdirektör

Annica Blomsten
avdelningschef

Sammanfattning

Länsstyrelsen inbjuder till ansökan om stimulansbidrag för utveckling av vården för personer med 'tungt' missbruk. Förvaltningen ansöker därför om medel till ett lågtröskelboende som ska ingå i ett projekt med boende i tre nivåer.

Tillsammans med den lokala beroendemottagningen, det pågående dagcentralprojektet *Porten* och vuxenenhetens öppenvård kommer verksamheten att bli en relativt väl täckande vårdkedja där även de som faller ur kan återta en plats.

Projektet behöver fyra år för att kunna uppnå det förväntade resultatet att antalet hemlösa minskar, att missbruket hos den mycket utsatta målgruppen kan minska och att hälsan och livssituationen kan förbättras.

Ansökan om stimulansbidrag till stärkt vårdkedja för personer med tungt missbruk i Farsta

Behovet av stöd och insatser för missbrukare i Farsta

Vuxenenheten i Farsta bedriver en omfattande verksamhet med ett jämförelsevis stort antal missbrukare. Under 2005 hade enheten kontakt med 382 personer.

Verksamheten är komplex, många av missbrukarna har ett långvarigt omfattande missbruk, många kombinerat med psykiska svårigheter.

En av de viktiga frågorna vid rehabilitering är ett acceptabelt boende med ett visst mått av trygghet. Vid inventeringen 2005 var antalet hemlösa inom Farstaområdet liksom tidigare jämförelsevis stort. 199 personer varav mer än hälften hade ett boende endast kort tid och 30 personer var akut hemlösa – uteliggare och boende på härbärgen eller annat jourboende.

Insatser - boende

Hemlösa från Farsta tillhör de i staden som oftast anlitar härbärgen. Antalet placeringar på inackorderingshem är jämförelsevis stort. Inackorderingsboende motsvarar inte alltid behoven då det är lätt att straffa ut sig, men det kan också vara ett omhändertagande på för hög nivå. Vuxenenheten har ett 20-tal lägenheter för försöks- och träningsboende för missbrukare under rehabilitering. Förutsättningen är att minst sex månaders drogfrihet kan uppvisas. Möjligheten att ge samtliga som behöver tillräckligt stöd för att kunna bryta sitt missbruk och att kunna få ett mer stadigvarande boende, är begränsad. Antalet lägenheter understiger behovet. Kötiden efter uppvisad drogfrihet skapar oro. Den som väntar på försöks- och träningslägenhet kan i mån av plats erbjudas någon av 16 enrumslägenheter i förvaltningens enhet inom Farsta hotellhem.

För att kunna täcka behovet av ett acceptabelt boende för hela målgruppen, behöver utbudet kompletteras. Tillräckligt alternativ saknas idag för den del av målgruppen som inte kan anpassa sig till de erbjudanden som ges idag. Att enbart erbjuda ett boende har inte visat sig hållbart. Det är lättare att få en bostad än att behålla den långvarigt. Det som idag framför allt saknas är alternativ för dem som inte motsvarar kraven för de boenden som kan erbjudas. Det finns inte heller resurser att på ett bra sätt fånga upp personer som hamnar utanför sitt boende.

En kompletterad bättre fungerande vårdkedja för missbrukare

Inom Vuxenenheten i Farsta pågår omfattande utveckling av nya insatser, bl a lokal beroendemottagning, behandlingsprogram enligt CRA-modellen inom öppenvården. Projektmedel har beviljats till en dagverksamhet för hemlösa.

Förutsättningarna för att få till stånd en mer heltäckande och fungerande vårdkedja har förbättrats påtagligt.

För att möjliggöra för alla personer inom målgruppen att ta ett steg vidare till en förbättrad livssituation, behövs insatser med ett genomtänkt förhållningssätt och väl anpassade former. Det som behövs är både en faktiskt möjlig ingång och därefter tillgång till möjligheter att komma vidare. I en fungerande vårdkedja är de länkar som utgör de första stegen mycket viktiga. Det behövs en metod för att motivera och förbereda inför de insatser som kan leda till förändring, vilket är tänkt att tillgodoses genom det nystartade dagverksamhetsprojektet. Det behövs också möjligheter till boende som passar målgruppen.

Projekt Farstasteget – ett steg i rätt riktning

Syfte

För att få till stånd en fungerande vårdkedja behövs en komplettering av formerna och utbudet när det gäller boende.

Ansökan om stimulansbidrag görs därför för projekt *Farstasteget*.

Projektets syfte är att med ett trappstegsboende i tre steg slussa missbrukare till ett mer stadigvarande boende och motverka att ny hemlöshet uppstår.

Under den period då de olika boendalternativen erbjuds, ska ett kvalificerat boendestöd ges av utbildade behandlingsassistenter.

I slutfasen inriktas stödet på att klara ett eget boende i försökslägenhet.

Projektet ska vara ett alternativ på hemmaplan och kan därmed bidra till att minska behovet av extern dygnet-runt-vård.

Projektet ska integreras med vuxenhetens ordinarie verksamhet.

Målgrupp

Målgruppen till steg ett är hemlösa personer med missbruksproblem som har svårigheter att på egen hand ordna ett stadigvarande boende. Målgruppen finns bland personer som bor på härbärge eller i annan tillfällig boendeform och bland dem som inte klarat ett boende med högre krav.

Målgrupp för steg två och tre är personer från de lägre stegen, men kan också vara personer som kommer direkt till dessa nivåer. Män är överrepresenterade i nuvarande boendeenhet.

Metod

För att skapa en öppning till ett stadigvarande boende för långvarigt hemlösa missbrukare, behövs att kedjan av stöd, boende och boendestöd är väl sammanhållen i de första stegen. Ett erbjudande om ett förberedande steg, innan boende på steg ett, är deltagande i dagverksamheten Porten. Syftet med denna verksamhet är att motivera och stödja deltagarna till att ordna upp sin situation, framför allt när det gäller boendefrågan. Ett deltagande i detta första steg i kedjan medför att den som erbjuds boende kan vara bättre förberedd inför detta.

Boende ska erbjudas i tre steg eller nivåer:

- Det första steget är ett lågtröskelboende utan absoluta krav på helnykterhet, men där drogfrihet/nykterhet är ett mål. Den boende ska inte bli utskriven p g a ett återfall.
- Det andra steget är boende med samma förutsättningar som idag i förvaltningens enhet inom Farsta Hotellhem. Här krävs nykterhet i sex månader innan inflyttning.
- Det tredje steget innebär att den boende kvalificerat sig till en försökslägenhet. Det ska efter bedömning även kunna gå att börja på det andra steget direkt.

Gemensam grundsyn och förhållningssätt

En verksamhet med s k låg tröskel förutsätter ett väl genomtänkt förhållningssätt. Det behövs ett gemensamt synsätt, en medmänsklig förståelse av situationen för den som missbrukar och en förmåga att kunna sätta gränser. Personalen kommer därför att ges en grundutbildning. Samtliga i personalen ska ha möte en gång i veckan. Gemensam handledning behövs för att utveckla det gemensamma förhållningssättet. För att skapa en vi-känsla och ett engagemang som ska prägla verksamheten är det en fördel om personal och deltagare tillsammans kan ordningställa lokalerna.

Samverkan med Farsta Hotellhem

Förvaltningen disponerar idag en enhet med 16 lägenheter inom Hotellhem. Under förutsättning att projektmedel till ett lågtröskelboende beviljas, erbjuds förvaltningen att få disponera den mellersta portuppgången i en huslänga med tre portar. I varje uppgång finns tre våningsplan och totalt 36 lägenheter. I porten intill den som erbjuds, finns Rågå, ett boende för personer med psykiska svårigheter som drivs av enheten för hemlösa. I porten på andra sidan planerar Hotellhem att starta ett stödboende med personal, men ser gärna att Farsta först har verksamhet med personal i sin uppgång. Om hela huslängan bemannas skapas en enhet som kan ses avskilt från allt övrigt hotellhemsboende. Samverkan när det gäller jour på nätter och helger kan bli till fördel för alla tre verksamheterna.

Farstasteget

Hotellhems erbjudande ger möjlighet till det trappstegsboende som skulle behövas. Tidigare tveksamhet att förlägga ett lågtröskelboende i anslutning till Hotellhem är inte lika aktuell genom att en hel huslänga avskiljs och bemannas.

Steg 1 - våningsplan 1

Inom den ena delen av våningsplan 1, med åtta lägenheter är det lämpligt att förlägga steg 1, ett lågtröskelboende med sju platser och personalrum. Inom lågtröskelboendet ska de boende inte avkrävas stabil nykterhet. Vid inskrivningstillfället ska den sökande dock vara nykter och uttrycka en önskan om att vara nykter. Den som får ett återfall ska inte bli utskriven. I stället ska det finnas en handlingsplan om hur man går vidare med återfallet. I handlingsplanen kan ingå att genomföra "Väckarklockan" eller liknande program för återfallsprevention. På ett morgonmöte, som hålls varje dag, går igenom hur dagen ser ut, vad man ska göra.

Utöver återfallsprevention ska inte bedrivas någon behandling. Genom regelbundna stödsamtal med motivationsinriktning ska förutsättningar skapas för att kunna gå vidare till steg två. Utgångspunkt för verksamheten är att det inte ska anses som förvånande att det kan vara lite ”gungigt” i och med de boendes nyblivna drogfrihet. Till lågtröskelboendet behövs fyra utbildade behandlingsassistenter. Personal ska finnas tillgänglig mellan kl 8.00 och 21.00. Jour/beredskap ska finnas dagtid på helgerna.

På den andra delen med fyra lägenheter kan boende erbjudas till äldre missbrukare som behöver viss tolerans när det gäller bristande kontinuitet i nykterheten.

Steg 2 - våningsplan 2 och 3

Inom våningsplan 2 och 3 erbjuds lägenheter inom steg 2. Den som bor inom steg två ska ha varit nykter i sex månader för att kvalificera sig. Liksom vid steg ett erbjuds stödsamtal med motivationsinriktning samt vid behov återfallsprevention. (Väckarklockan) Två utbildade behandlingsassistenter är tillgängliga under dagtid. De kan vid behov även erbjuda enskilda samtalskontakter. Personalen inom steg två är tillgängliga vardagar dagtid.

Kvinnoavdelning

Kvinnor är underrepresenterade i de boenden som erbjuds idag. Kvinnorna är färre, men har många gånger ett stort behov av stöd för att kunna leva självständigt utan att vara beroende av män, med de risker som finns att de då blir utnyttjade. Ett genomförande av Farstasteget innebär att åtta platser kan erbjudas inom en särskild avdelning för kvinnor inom ena delen av våningsplan 2.

Steg 3 - försökslägenhet

Den som tar steget över till steg tre är på väg till arbete och försörjning och har haft en längre tids stabil drogfrihet/nykterhet. Boende inom steg tre utgörs av försökslägenheter. Inom steg tre ges även stöd till personer som bor i lägenhet med eget kontrakt men behöver stöd för att upprätthålla nykterhet och undvika vräkning samt för att bryta isolering.

Samverkan

Viktig samverkanspartner blir den lokala beroendemottagningen, vilket också är en förutsättning för dagverksamheten Porten. Som komplettering till boendet erbjuds förvaltningens övriga insatser. Vuxenheten i Farsta har en öppenvårdsverksamhet som kan erbjuda sysselsättning i t ex snickeri eller kök för 10 personer åt gången. Öppenvårdsbehandling kan erbjudas åtta personer åt gången. Behandlingen bedrivs enligt CRA (Community Reinforcement Approach) en kognitiv metod som lägger stor vikt vid att involvera deltagarens nätverk och samhället runt om. Deltagaren är aktiv och lär sig att upptäcka vad som sätter igång missbruksbeteendet och vad som sätter igång det nyktra beteendet. Erfarenheterna hittills är mycket goda.

Utvärdering har visat att deltagare är nöjda till mer än 90 %. Personer boende i Farstasteget ska kunna få företräde till sysselsättning och behandling inom öppenvården.

Aktiviteter

Personalen och de boende ska planera och genomföra aktiviteter tillsammans utifrån de boendes önskemål och behov, t ex besök på museum, bio, utställningar, Nobba Brass och Nubbe, utflykter i naturen etc. De boende ska hjälpa till att etablera kontakt och samverkan med lokala organisationer. Personalen ska stimulera de boende till att motionera och genomföra friskvårdsaktiviteter tillsammans. Kontakt med Farstahallen är etablerad. Ett nära samarbete ska också upprättas med två folkhögskolor, Tollare FHSK, Stadsmissionens FHSK. Inriktningen är att förmedla till de boende vilka möjligheter att utbilda sig som finns och vad utbildning kan ge.

Förväntat resultat

Antalet hemlösa i Farsta minskar, även bland dem som tidigare inte kunnat ta till sig förvaltningens erbjudanden. Antalet som får ett mer stadigvarande boende ökar. Missbruket hos de deltagande förväntas minska både när det gäller kvantitet och intensitet. Behovet av avgiftning på sjukhus och institutionsvård förväntas minska. Möjligheterna till förbättrad fysisk och psykisk hälsa ökar. Avhysning från egna lägenheter samt från försöks- och träningslägenheter förväntas minska utifrån stödet från den samlade stödverksamheten i Farsta. I de fall avhysning inte kan undvikas, kan lågtröskelboendet erbjuda plats på rätt nivå. Behovet av akuta insatser minskar därmed.

Projekttid

Projektet kommer att behöva en sammanlagd projekttid på fyra år. Det är svårt att uppnå resultat på kort tid utifrån målgruppens mycket problematiska situation. Den första tiden behövs för planering, rekrytering och introduktion av personal och för att starta verksamheten.

Planering/utveckling

Projektet medför att samverkan kring de personer som är mest utsatta utvecklas. Det gäller den lokala beroendemottagningen och det gäller de egna verksamheterna när det gäller sysselsättning och behandling. Det gäller också samarbetet med bostadsförmedlingen vid rekrytering av försökslägenheter som ger möjlighet att komma vidare efter Farstasteget. Samverkan med Hotellhem och enheten för hemlösa kommer att fördjupas.

Utvärdering

Den utvärdering som planeras ska påbörjas tidigt. Dokumentation ska göras som en del i den dagliga rutinen. Utifrån att projektmedel beviljas kan en mer omfattande extern utvärdering genomföras. I slutet av det fjärde året sammanställs utvärderingen till en slutrapport.

Preliminärt budgetförslag

Länsstyrelsen meddelar denna dag att nya villkor kan komma att gälla ansökan.

Tidigare krav på egen finansiering 50% har ändrats.

Långsiktig planering kräver dock viss medfinansiering.

Förvaltningen presenterar därför här endast ett preliminärt budgetförslag och återkommer efter att frågan tagits upp med Länsstyrelsen.

Projektkostnader

tkr

Våningsplan 1, lågtröskelenhet (inkl enhet för äldre missbrukare)

Löpande kostnader

Personal, fem tjänster inkl jour och vaktmästare	1 900
Lokaler (hyresförluster, larm, lås, underhåll)	100
Förbrukningsmaterial, kost, aktiviteter	60
Administrativa kostnader	40
Utbildning och handledning	50

Kostnad vid igångsättning:

Larminstallation, mobiltelefoner	50
Renovering och nya inventarier	300

Utvärdering	150

Summa	2 750

Ansökan första året	1 750

Egen finansiering (våningsplan 2 och 3, m m)	1 000 *

* Inkl medel sökta från Stockholms stads centrala medelsreserv, 500 tkr